

ATITUDINI

Medierea în România, un îndemn spre cultura dialogului

*Kibedi Katalin – Barbara,
mediator, vicepreședinta filialei București a Asociației profesionale a
mediatorilor din România, membră a comitetului director al
Asociației Naționale a Magistraților Pensionari din România*

In what concerns the reaction of other professional bodies regarding the mediation procedure, it should be concluded that the organization of meetings, seminars, conferences, during which these bodies are invited, proves its usefulness as an opportunity to express their opinions, reticence, objections to this alternative solution to solve conflicts, and ensures for the mediators the possibility to move the focus from their perception as opponents in the competitive market to the highlighting of the utility in becoming partners in a society which, nowadays is howsoever marked by convulsions and conflicts at all levels, in all areas, with negative effects which we are all experiencing.

In conclusion, it would be desirable for the promotion of mediation to be seen in terms of one of its broader, beneficial, effects, namely as an urge to the culture of dialogue, lacking today, although from ancient time humans have shown a tendency towards harmony and not to conflict.

Un sfert de veac sau mai mult în slujba justiției, îngăduie unui magistrat, dacă a dorit să privească dincolo de probe și de texte de lege, să remarce o largă și bogat colorată paletă a manifestărilor umane în cadrul unui conflict și să realizeze că soluționarea conflictelor pe calea justiției nu trebuie să reprezinte o modalitate dominatoare de rezolvare a acestora, așa cum ea este specifică societății românești din zilele noastre.

Liberul acces la justiție s-a dovedit a fi un drept constituțional extrem de

mult uzitat în România, dovedit de încărcătura mare de cauze, cu prea mici fluctuații în ultimii 10 ani.

Din punct de vedere legislativ, România a demonstrat că a conștientizat, chiar înainte de a deveni membră a Uniunii Europene, utilitatea recunoașterii și a altor modalități de soluționare a conflictelor, reglementarea prin Legea nr. 192/2006 a procedurii de mediere având și o motivație de descătușare a instanțelor și parchetelor de sub apăsarea cantitativă a cauzelor.

Din punct de vedere practic însă, societatea românească este doar într-o fază incipientă de conștientizare și este evident că magistratul este una dintre cele mai avenite persoane din rândul celor care pot să asigure lărgirea procesului de conștientizare.

Unii deja o fac : dacă sunt magistrați în activitate, prin îndrumarea justițabililor la mediator; dacă și - au încheiat cariera de magistrat, prin implicarea efectivă în procedura de mediere, în calitate de mediatori. (Este de menționat faptul că prevederile constituționale și statutare din România stabilesc incompatibilitatea între statutul de magistrat și cel de mediator.)

Ce a motivat aceste persoane să se angajeze în susținerea medierii ca o soluție alternativă, benefică, de rezolvare a conflictelor? Dincolo de avantajele care sunt înșirate și în expunerea de motive a actelor normative conținând reglementări în domeniul medierii: degrevarea instanțelor și parchetelor supraîncărcate ca volum, economisirea banului public prin scăderea cuantumului cheltuielilor judiciare suportate de către stat, reducerea termenelor de soluționare a proceselor și îmbunătățirea calității actului de justiție, cei care sunt promotori ai medierii au identificat și alte valențe ale acestui procedeu.

Privit în raport cu actul de justiție, în mod paradoxal, procedura medierii aplicată în soluționarea conflictului transformă neajunsurile justiției, în avantaje.

Iată o scurtă analiză a câtorva dintre aceste paradoxuri:

1. soluția dată în justiție este una impusă, pe când medierea, bazându-se pe principiul autodeterminării, lasă părților libertatea de a - și alege soluția convenabilă amândurora; or, o

soluție convenită, în mod firesc nu stârnește resentimente, pe când cea impusă comportă acest risc;

2. actul de justiție se bazează, prin excelență, pe probele administrate, dar care nu întotdeauna reușesc să reconstruiască în mod fidel, toate elementele relevante ale conflictului, situație în care nu vor putea avea rezultatul unei soluții cu adevărat juste; în cadrul procedurii de mediere părțile nu trebuie să - și probeze susținerile, reconstrucția se desfășoară fără să se lovească de bariera imposibilității dovedirii vreunui element relevant, accentuându-se importanța găsirii interesului comun al părților, pe care să se bazeze soluția și nu lupta pentru dovedirea intereselor evident contrarii;

3. actul de justiție presupune evidențierea vinovăției, conduitei culpabile, stârnind inerent, reacții negative, acuze reciproce, manifestări care scot la suprafață, îndeobște, ce este mai reprobabil în firea umană, având, deseori consecința ascuțirii conflictului; medierea acordă importanță empatiei, comunicării și capacității de ascultare, menite să genereze reacții pozitive, acceptare și înțelegere, scoțând la suprafață partea frumoasă a firii umane, servind la aplanarea conflictului;

4. soluția dată în justiție, fie ea temeinică și legală, nu asigură și stingerea conflictului, nemulțumirea părții perdante putând genera chiar și noi conflicte; rostul medierii este să ajute părțile la identificarea acelei soluții, care să asigure câștig - câștig pentru ambele părți ale conflictului și - n consecință este de natură să stingă conflictul.

5. soluția dată în justiție nu urmărește să satisfacă în mod egal părțile din conflict, ci ea trebuie să fie rezultatul

Soluționarea unui conflict prin mediere, cu consecința stingerii acestuia, dacă se rezumă la un cerc restrâns de persoane, are o rezonanță care se accentuează, dacă efectele conflictului s-au resimțit la nivelul unui grup, unei colectivități ori comunități.

evaluării probelor și aplicării adecvate a normelor legale, ceea ce deseori are consecința denigrării actului de justiție de către partea care a pierdut, incapabilă să analizeze, în mod obiectiv, soluția pronunțată, nemulțumirea ei des și insistent trâmbițată, infiltrându-se în opinia publică, generând atitudinile de neîncredere în sistemul de justiție contracarate cu rezultat modest de către cei mulțumiți de soluția pronunțată; soluționarea unui conflict prin mediere, cu consecința stingerii acestuia, chiar și în situația în care impactul conflictului se rezumă la un cerc restrâns de persoane, are rezonanță, care se accentuează, dacă efectele conflictului s-au resimțit la nivelul unui grup, unei colectivități, unei comunități; la vestea stingerii conflictului dintre doi vecini certăreți, răsuflă ușurat tot blocul, iar la cel dintre două grupuri, răsuflă ușurat tot cartierul.

Sublinierea acestor paradoxuri, câtuși de puțin de greu de identificat, are exclusiv menirea de a explica de ce unii dintre magistrați au devenit mediatori, de ce alții sprijină medierea și de ce ar fi necesar ca numărul acestora să crească și beneficiile medierii să aibă rezultate mult mai vizibile.

Ceea ce s-a remarcat în practică în urma aplicării diferitelor modalități de

promovare a medierii, a fost însă și necesitatea evitării unor forme agresive de campanie publicitară, percepute uneori ofensatoare la adresa fie a actului de justiție, fie la adresa altor categorii profesionale juridice.

Astfel, chiar și o parte dintre magistrați au avut reacții negative la anumite sublinieri făcute în cadrul întâlnirilor pe tema medierii, apreciind că se tinde în a conferi acordului de voință al părților rezultat în urma medierii, un caracter superior în raport cu actul de justiție.

Or, prezentarea unui caz de divorț cu copii, cu elemente de extraneitate, implicând interpretări ale actelor normative europene sau internaționale : Convenția de la Haga în materia răpirilor de copii, Regulamentele Bruxelles 1 și 2, are suficiente argumente firești privind avantajele soluționării cauzei prin mediere, dacă ne raportăm la dificultățile izvorând din aplicarea regulilor de competență, procedurile de citare, recunoașterea hotărârilor pronunțate în străinătate, toate acestea necesitând un interval de timp care afectează interesele minorilor sub aspectul ruperii relațiilor cu unul dintre părinți, pe o perioadă de prea lungă durată.

Nu este însă mai puțin adevărat că și într-un conflict născut în interiorul graniței, protejarea minorului în cazul despărțirii părinților, în dese cazuri se realizează mult mai eficient, dacă decizia în ce - l privește este rezultatul unui acord și nu al unei soluții impuse, în urma căruia conflictul rămâne deschis și minorul devine obiect de răzbunare, șantaj, șicanare între foștii parteneri, afectând, uneori ireparabil, dezvoltarea sa și regăsindu-se apoi, într-un mod nefericit, în conduita sa de adult.

Prin urmare, recomandarea medierii în cauzele în care ea este posibilă atât din punct de vedere legislativ, cât și faptic, trebuie să se realizeze de către magistrați prin înțeleapta cumpănire a tuturor elementelor relevante pentru alegerea uneia sau alteia dintre modalitățile de soluționare a conflictelor.

În ce privește reacția altor corpuri profesionale privind procedura de mediere, este de concluzionat că organizarea de întâlniri, seminarii, conferințe cu invitarea acestora, își dovedește utilitatea ca fiind un prilej de a se exprima opiniile, reticențele, obiecțiile față de această soluție alternativă pentru rezolvarea conflictelor, iar pentru mediatori posibilitatea de a muta accentul de pe perceperea lor ca adversari pe piața concurențială, pe evidențierea utilității de a deveni colaboratori într - o societate care, astăzi, oricum e marcată de convulsii și conflicte pe toate palierele, în toate domeniile, cu efecte negative pe care toți le resimțim.

În concluzie, ar fi de dorit ca promovarea medierii să fie percepută sub aspectul unuia dintre efectele ei largi, benefice și - anume ca un îndemn spre cultura dialogului, deficitar în zilele

noastre, deși din timpurile străvechi, omul a dovedit o aplecare către armonie și nu către conflict.

Cum altfel ne-am putea explica alungarea din Olimp a Discordiei, de fapt Eris în mitologia greacă, cea care a reușit să provoace zăzanie și între zei, pe când Concordiei, zeița bunei înțelegeri, i - au ridicat temple, statui și hispanici, galezi, africani ?

Concordia a fost simbolic reprezentată prin două mâini care se strâng, simbol care se regăsește, explicabil, pe numeroase pliante, afișe, broșuri editate cu scopul promovării medierii ca o soluție care să demonstreze valabilitatea celor scrise de către istoricul Sallustius acum aproximativ 2000 de ani: „Concordia mărește valoarea lucrurilor mici, discordia năruie și valoarea lucrurilor mari” („*Concordia parvae res crescunt, discordia maximae dilabuntur*”).

Nota redacției: Materialul a fost prezentat în cadrul Conferinței internaționale „Medierea în Uniunea Europeană. Stadiu și perspective”, organizată la 29 octombrie 2010 la București de GEMME – Secțiunea Română, Consiliul Superior al Magistraturii, Ministerul Justiției, Institutul Național al Magistraturii, Consiliul de Mediere, Academia Română, Universitatea Creștină Dimitrie Cantemir București și Editura Universitară